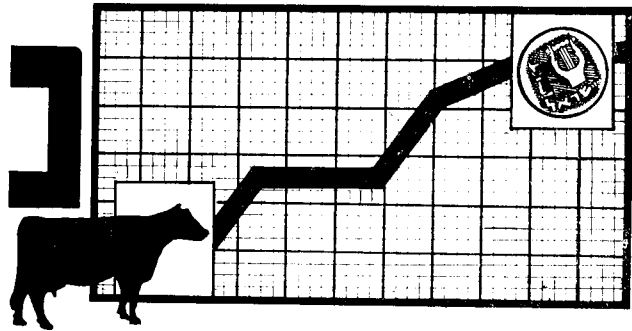

כלכלה

שיחה על עדר עין חרוד (מ) בתשכ"ט

בהתאם לבקשתו של החתום מטה נתקיימה בעין-חרוד, ביולי 1970, שיחה על הסיכומים לשנת תשכ"ט וכן הועלו בעיות הענף שהחמירו באופן מיוחד בתש"ל. הדברים מובאים להלן, כפי שהושמעו על ידי המשתתפים בשיחה.

התנובה הממוצעת בתשכ"ט היתה: 201.3 פרה, 7388 ק"ג חלב, 236 ק"ג שומן, 3.20% שר מן. ממשיכים ב-3 חליבות ביממה, כנהוג אצלנו בכל השנים.

ההזנה

בס"ה הואבסו לעדר כולו 1,650,000 יחידות מזון וההעברה מעל הנורמה היתה בגבולות 4.9%. צריכת המזון לפי סוגי הבהמות השונות היתה כדלהלן:

הפרות	— 1,070,000 יח"מ
העגלות מכל הגילים	— 335,000 יח"מ
העגלים	— 243,000 יח"מ

בסיכום האספקה לשנת תשכ"ט כלולים גם החלב, המילקיוויט וחובצה שסיפקו 19,500 יח"מ. המספוא הגס היה מגוון למדי וכלל שחת, תח-מיצים, וירק עשב-רודס, תלתן ואספסת. אולם חלקו בתפריט המזון השנתי הסתכם ב-28% וש-אר 72% סופקו במזון מרוכז.

בתפריט הפרות היוו המזון המרוכז (הכיפ-תמ), הסחיט היבש, זרעי הכותנה, הקליפות הטריות ותחמיץ-קליפות 74.5% (איני יודע על שום-מה מכלילים בזמן האחרון את קליפות הדורים בסוג המזונות המרוכזים, אף-על-פי שמ-ספוא זה הינו "גס" לפי נפחו — י. ע.).

בתפריטן של העגלות סיפק המ"מ 58%, ו-

אבי פלד, מרכז הענף, פתח בשיחה ואמר: נתבקשנו למסור דו"ח על שנת תשכ"ט לפי סעי' פים דלהלן — התנועה בעדר, הסיבות ליציאת בהמות, הזנת הפרות ובני-הבקר, משטר החלי-בה, היגיינה ולבסוף — על צוות העובדים וביי-צוע העבודה. כן נתבקשנו למסור פרטים על ה-מחלות שפקדו בזמן האחרון את העדרים (וול-דות מעוותים, הפלות) ועל הנזקים שנגרמו לנו.

התנועה בעדר בתשכ"ט לא הביאה להגדלת מספר הפרות; פתחנו ב-198 פרות. וסיימנו את השנה עם 199. במשך תשכ"ט יצאו את העדר 59 פרות, בכלל זה 6 מבכירות מתוך ה-66 ש-המליטו באותה שנה. סיבות היציאה הן:

אי-התעברות	— 29
מחלות עטין	— 17
בירור	— 12
סיבות שונות	— 1

באותה שנה יצאו את העדר:

19 עגלות הרות לייצוא
6 עגלות נמכרו לבשר
101 עגלי מרבק

בס"ה היו בעדר 232 המלטות — 166 מפרות ו-66 ממבכירות; נולדו 241 וולדות כיוון שזכינו ב-17 המלטות של תאומים ושלישיה אחת. 12 וולדות מתו בהמלטה ו-16 נמכרו בגיל צעיר.

בעבר נפגעו הפרות באופן רציני ממכת דל-קת העטין. קיבלנו על עצמנו את משטר הטי-פול ההיגיני בחליבה בהתאם להוראותיו של ד"ר לארנאו וראינו בו ברכה. עם המעבר למכון חליבה מטיפוס שדרות-דג נוכחנו שאין אפשרות להתמיד בכל אותן הפעולות שנקבעו ע"י ד"ר לארנאו והנהגנו שיטת-חיטוי ממוכנת; רכשנו מונן והננו מחטאים את העטין לפני החליבה, את אביזרי החליבה בין פרה לפרה, ובסוף הח-ליבה הננו מחטאים את העטין בטבילה בתמיסת החיטוי. כל הפעולות האלה אינן מאיטות את קצב העבודה בחליבה ואין הן פוגעות בשיגרת השיטה האחידה בביצוע החליבה. המטרה על העטינים בחצר מביאה הקלה בהכנת הפרות לחליבה. בזמן האחרון, כשבחליבה מתחלפים הרבה עובדים והננו נזקקים להרבה תורנים בש-בת, אפשר לציין בסיפוק-מה שמצבנו הינו די טוב. מובן מאליו שעל הישג זה אפשר לשמור כשבכל חליבה משתתף עובד אחראי ומנוסה, המקפיד על כל פרטי הביצוע ועל כללי ההיגיינה. לשם מניעת „התאזרחות" של דלקות כרוניות הננו עורכים בדיקות בקטריאלוגיות של חלב לכל פרה לפני ייבושה והננו מגישים טיפול בהתאם לתוצאות הבדיקה. עלי לציין שטרם נת-ברכנו בהצלחה מלאה בביעור מחלות העטין.

צוות העובדים ברפת מונה 9 מבוגרים ו-7 ילדים; גיל העובדים מתנווד בק 14 שנה ל-77 שנים. משתדלים להכשיר כל רפתן באופן יסודי ככל האפשר כדי שיוכל למלא כל סוג של עבו-דה. בכלל זה חשמלאות, שרברבות והובלת המס-פוא מהשדה; כל זה כדי לא להיות תלויים בכל תיקון שהוא בעובדים שמחוץ לצוות הרפת.

החליבות נעשות ב-7.00 בבוקר, ב-15.00 אחר-ריצה-הזריים ובשעה 23.00 בלילה. חליבת אחר-הצהריים מבוצעת ע"י רפתן ו-2 ילדים מבית-הספר. משך החליבה הוא $2\frac{1}{2}$ שעה, כולל עבודות הניקוי. בלילה חולבים שני עובדים; מוטל עלי-הם גם להגיש את מנת המזון — שחת ומ"מ — ובכך הם ממלאים את יום העבודה שלהם. שעת ההתחלה בחליבת לילה הינה „גמישה" במידת-מה והודות לכך מתאפשרת השתתפות החולבים

שיעור המזון המרוכז בתפריט העגלים הגיע ל-89%. המספוא הגס, לפי עונות השנה: בסתיו ובחורף — תחמיצים וקליפות (לפרות — תח-מיץ תירס בעיקר); באביב ירק תלתן ואס-פסת; בקיץ — ירק עשב רודס. שחת מוגשת במשך כל השנה כדי סיפוק יחידת מזון אחת ליום.

העגלות מגיל ההזרעה ועד מלאות 6 חודשי הריון מקבלות 2 יח"מ במזון מרוכז ו-3.5 יח"מ במספוא גס. מנת „ההכנה" של העגלות מצט-רפת מ-4.5 יח"מ מ"מ ו-4.5 יח"מ מספוא גס. בדרך כלל יש בדעתנו להגדיל את חלקו של המספוא הגס בתפריט, והסיבות לכך — התיק-רות המ"מ והרצון להעלות את רמת השומן בח-לב. אולם לעת-עתה נבצר מאיתנו להוציא ל-פועל את משאלתנו זו.

טורקין, האחראי לטיפול ב-220 בני-בקר (עג-לות — עד לגיל של 11 חודש ועגלים — עד להוצאתם לשוק הבשר) מוסר שבעבר הזינו את הוולדות הרכים גם בחובצה (כ-500 ליטר לראש) אולם מאפריל 1970 נפסק השימוש במשקה זה. גיל הגמילה הוא חודשיים. עד הגיל של $3\frac{1}{2}$ יש גישה חופשית למזון המרוכז, אולם לאחר שהם מגיעים לצריכה של 4 ק"ג כופתיות ביום, מוגש המ"מ בקיצוב. עד לגיל של 4-5 חודשים, אין העגלות מקבלות ירק כל עיקר. בדרך כלל רובה של האספקה לבני-הבקר מצטרפת ממזון מרוכז ושחת (סוג ב'). בגיל של שנה מגיעות העגלות למשקל גוף של 320-340 ק"ג. מסתמנים הבדלים במשקל, הנובעים כנראה מעונת הלי-דה; כך אנו מתרשמים שעגלות שנולדו בינואר-פברואר הן קלות יותר (בגיל של שנה) מאלו שנולדו באביב. בעגלי המרבק לא האירה לנו ההצלחה בתשכ"ט כבשנים שעברו: היו מחלות שונות ותוספת המשקל היומית נעה סביב ק"ג אחד. השנה, בתש"ל, השתפר המצב במידה ני-כרת.

יעל, בפתח דבריה על מימשק החליבה, הש-מיעה אזהרה חמורה ואמרה: „אין טעם בגידול עגלות ובהחזקת פרות חלב אם אין מקיימים משטר חליבה והיגיינה נכון וקפדני"!

לגבי מחלות עטין אחרות שמוגדרות כדלקות עטין אנו מתייחסים בסבלנות ומנסים את הכל כדי לרפא פרות כאלה.

שאלה 3: כשעורכים בירור מחמת תנובה נמוכה, מהי תנובת המנימום שהנכם תובעים מהפרה וממבכירה?

תשובה: פרות שתנובתן נעה סביב 4000 ליטר, אנו מוציאים אותן מהעדר. מבכירות שמניבות תנובות כאלה נשארות לתקופת חליבה שניה כדי לבחון את כושר ההנבה שלהן. אם נוכחנו שרמת התנובה הנמוכה של המבכירה היא תורשתית, הרינו דנים אותה ליציאה מחמת שני טעמים: (א) תנובה של 4000 ליטר אינה ריווחית בתנאי המימשק של ימינו; (ב) צאצאי מבכירות כאלה לא יאשרו לייצוא כל עיקר ויש איפוא מקום לחשש של הפסדים גם מבחינה זו.

שאלה 4: יש בוקרים המציינים את תופעת אייזליית התנובה בתקופת החליבה השניה לגבי מבכירות שהניבו ברמה גבוהה בתקופתן הראשונה; כן מתאוננים על קשיים בהתעברותן של מבכירות כאלה. מהו המצב אצלכם?

תשובה: אין אנו יכולים לאשר תופעה זו גם בעדרנו, לא לגבי עליה בתנובה ולא לגבי קשיים מיוחדים בהתעברותן, אשר לפי התרשמותנו אינה חורגת מעבר למוצע של ההתעברות בעדר כולו.

שאלה 5: מהו שיעור הפרות הזקנות שבעדרכם?

תשובה: אין לנו הרבה פרות כאלה, והסיבות לכך — יציאה בגיל צעיר מחמת מחלות עטין ואי-התעברות. יש להניח שהתקיימותן הן ממוצעת של הפרות בעדר היא למשך 3 תחלור בות בלבד.

שאלה 6: מהן הבעיות המיוחדות שמטרידות אתכם כיום?

תשובה: א. הולדות המעוותים, הפלות ותמות וולדות בלידה.

בכל הפעולות והאירועים במשק. במילוי עבודת החליבה בשבתות וחגים משתתפים 18 חולבים שלא מהצוות הקבוע של הרפת; ביניהם גם כא"ל שה לא היו רפתנים מעולם. על אף כל השפעת של "ממלאי מקום" יוצא שכל רפתן חייב לעבוד כל שבת שניה ומדי 7 שבועות עליו למלא תורנות לילה.

מכון החליבה משמש גם כחדר-אוכל לכל הצוות לארוחת-בוקר ובהזדמנות זו גם דנים ומחליטים דעות בשאלות שונות שמתעוררות מדי פעם.

לאחר הרצאת הדברים על ידי החברים הנ"ל הוצגו על ידי י.ע. שאלות אחדות, עליהן השיב אבי פלד. השאלות והתשובות מובאות להלן:

שאלה 1: מהי אבן-הבחון לקביעת אי-התעברות, המחייבת הוצאת הפרה לשוק הבשר?

תשובה: אנחנו נוהגים בדרך כלל להזריע פרות במספר בלתי מוגבל של הזרעות עד לפיתת תנובתה היומית ל-20 ק"ג בערך, ואז אנו מתחילים לשקול בכדאיות החזקתה ברפת. היו מקרים עם פרות שהוזרעו 13 הזרעות! פרות שלא התעברו ותנובתן פחתה עד ל-10 ק"ג — גורדינן ברור — לאיטליה. לגבי המשך החזקת פרה או הוצאתה לשחיטה קובע לפעמים גם יחס הסימפאטיה אליה ומתייחסים לפעמים בסלחנות לפרות סימפאטיות על אף ירידת תנובתן היומית מהרמה הרצויה, כל עוד יש סיכוי שתתעבר.

כדי להקל על צרת אי-ההתעברות הננו מנסים לתזרזר לשיטות הישנות ובנינו מיבנה מיוחד לפרר-עזר. פרות שלא נתעברו אחרי 4-3 הזרעות נמסרות לטיפולו של הפר הזה. טרם הגיע הזמן לסכם תוצאות. הקפדנו על כך שהפר הזה יהיה ממוצא טוב, בן-עתודה, והוא אמנם אושר לתפידו ע"י "און".

שאלה 2: מתי דנים פרות ליציאה מחמת מחלות עטין?

תשובה: רוב הפרות שיצאו את העדר היו נגועות במחלות עטין כרוניות (סטאפילוקוקים).

צויים ויש לו הזכות לבקש אותם, כשם שנהוג לפצות מגדלי ירקות או מגדלי בננות מחמת פגעי־טבע קשים.

בצאתי מעין־חרוד, לאחר ביקורי זה, לא יכולתי להשתחרר מהרהורים טורדניים: הנה לפניך משק שנתברך בעובדים מסורים, מתמדיים ומאומנים, ואשר לדעתך ולפי הכרתך זהו יסוד ראשוני בהבטחת ההצלחה בענף והנה מתברר לך שזקוקים גם לקמצוץ של מזל, כדי שהכל ילך למישרים.

כידוע, אין יודעים עד עתה את סיבת התורפה של הוולדות הפגומים, אולם נביע את ה־תקווה שהיא תיעלם בקרוב ובוקרי עין־חרוד יצליחו להחזיר את עטרת עדרם ליושנה ללא קשיים מיוחדים, כי הגרעין העיקרי של העדר, הרי נשתמר להם והם יידעו לטפחו ולפתחו לפי מיתב מסירותם וכושרם.

תודתי נתונה לחברים שהשתתפו בשיחה, ארחוני לפי מסורת הכנסת־האורחים הידועה לטובה לכל, ותודה לחברה ענת ציזלינג ששימשה בתפקיד של מזכירה חרוצה ואיפשרה לי לעקוב בעירנות אחר דברי המשתתפים בשיחה זו.

י. עצמון

ב. חלקו של המספוא הגס בתפריט המזון; הננו מעוניינים להגדילו לשם העלאת אחוז ה־שומן בחלב וכן לשם שיפור נצילות המזון בכ־ללותו. אולם לע"ע הסיכויים לשינוי יסודי בהר־כב התפריט הינם קלושים, והסיבות ידועות.

ג. שינויים במיבנים לשם הקלת העבודה, אר־לם, כידוע, דבר זה כרוך בהשקעות כבדות וגם פתרון בעיה זו יידחה כנראה לזמנים טובים יותר.

עם תום השיחה על שנת תשכ"ט, הביא אבי פלד מספר פרטים על הצרות שתקפו את העדר ב־9 החודשים של שנת תש"ל; ואמנם נוכחו המשתתפים בשיחה והחתום מטה שהפגיעה המורה מאוד, בעיקר מחמת אבדן שגר בשיעור־רים גבוהים מאוד, הפלות וקשיים גדולים בהת־עברות.

אסון זה יגרום להפסדים גדולים בהכנסות, והמשק אף ייאלץ לקנות מבכירות מהחוץ כדי להבטיח קיום יחידת העדר והייצור בהיקף ה־קודם. איני בקי בדיוק בתנאי הביטוח של עדרי הקיבוצים ב"החקלאית" בימינו. ידוע לי שבמור־שבים קיים ביטוח פנימי שמפצה את בעל העדר במקרי אסון כגון אלה. אין לי כל ספק שבעל עדר אשר נפגע בצורה כה חמורה זקוק לפי־

חוס־גוף גבוה בפריס גורם לאי־פוריותם

חוקרי אוניברסיטת מיסודי מודיעים שחוס־גוף, העולה ב־6-8 מ"צ מעל לטמפרטורת־גוף נורמא־לית, גרם לעקרותם של פרים. כשהועלה חוס כיס־האשכים באופן מלאכותי (בתנאי סביבה מבוקרים) ב־6-8 מ"צ מעל לנורמאלי, למשך 13 יום, נגרמה עקרות מוחלטת של הפרים למשך 11 שבועות, ורק כעבור 16 שבועות מיום הפסקת "הטיפול בחוס" חזרה פוריות הפרים למצב נורמאלי. יש איפוא מקום להסקת מסקנה שבמקרים כשהפר קודח (חומו עולה) מחמת מחלה כלשהי, אזי פוריותו עלולה להיפגע. וכן נותקבלת על הדעת פוריותם הלקויה של פרים, המיובאים מארצות בעלות אקלים נוח לארצות, בהן שוררות בקבועות טמפרטורות גבוהות.